

Il baghetg niev pren conturas

Igl unviern vegnent sa la nova Casa da tgira Sursassiala a Mustér vegnir retratga

DA HANS HUONDER / ANR

■ **Sche tut va sco previu vegnan las lavurs da construcziun dalla nova Casa da tgira Sursassiala a Mustér terminadas la fin digl onn. Aschia savessen ils cussadents retrer il baghetg niev il meins da mars. Entochen uss ei surdau lavurs per rodund 20 milliuns francs.** Il stan dallas lavurs da construcziun dalla casa nova ei legreivels. Suenten entgins incaps e lavurs nunprevidas all'entschatta dil temps da construcziun eis ei reussiu d'accelerar la realisaziun dil baghetg aschia ch'el sa vegnir terminaus la fin da quest onn. Sco quei ch'il president dalla cumissiu da baghegiar, *Dumeni Columberg*, constatescha, eis ei vegniu prestau en general fetg buna lavur. La projectaziun e planisaziun digl edifeci ei els mauns dils architects *Theres Aschwanden* e *Daniel Schürer*.

Plan da termins fetg stretg

Suenten ina liunga procedura da damondas e da projectaziun eis ei stau pusseivel d'entscheiver il settember 2011 cun l'engondaziun e sanaziun totala dalla Casa da tgira Sursassiala a Mustér. En ina emprema etappa ei la veglia Casa Sogn Gions, erigida 1955, vegnida spazzada. L'entschatta 2012 han ins allura saviu lantschar las lavurs principalas. Duront la fasa intensiva da baghegiar han ils cussadents stuiu vegnir dislocai. Ina part ha priu dimora ella Tgasa Sontgaclau a Cugliana e l'otra ella claustra a Mustér. Ils provisoris cuostan persuls rodund 2,5 milliuns francs. «Las lavurs da baghegiar s'avonzan tenor program. Ellas proximas jamnas sa il palancau vegnir demontaus»,

Las lavurs da construcziun dalla nova Casa da tgira Sursassiala a Mustér s'avonzan bein. Nossa foto muossa il president dalla cumissiu da baghegiar **Dumeni Columberg** ed il menader da construcziun **Renzo de Stefani**.

FOTO H. HUONDER

dil Dumeni Columberg. Sche tut va sco previu ein las lavurs finidas entochen ils 31 da december 2013. Suenten vegnan las localitads schubergiadadas ed endrizzadas, aschia ch'els cussadents san retrer las novas localitads sil pli tard el decuors dil meins da mars 2014. Entochen oz eis ei vegniu surdau lavurs per bunamein 20 milliuns francs e fatg pagaments per 15 milliuns francs. La cumissiu da baghegiar ei sestentada da risguardar ton sco pusseivel interpresas indigenas. «Deplorablamein han differentas fatschentas indigenas buca saviu far lavurs tier nus damai ch'ellas havevan buca las capacitads sin fundament

dalla biara lavur dil mument», constatescha Dumeni Columberg. La casa nova dispona da 55 combras. Treis dad ellas san vegnir occupadas da mintgamai duas persunas. Ultra da quei porscha ella stanzas da setener si, ina caplutta e localitads accessorias, mo era ils indrezs necessaris per il menaschi e la tecnica dalla casa. Medemamein dispona la casa d'in partiziu speciala cun curtgin per pazients da demenza.

Cuosts stattan en rama

Miez avrel 2011 ha il cussegl da fundaziun approbau il preproject reduciu cun cuosts

totals da rodund 24 milliuns francs. En quei importo ein era ils cuosts per ils dus provisoris e 480 000 francs per la garascha sutterrana cun 15 parcadis, che la vischnaunca da Mustér surpren, cunteni. La regenza ha approbau ils 26 da zercladur 2011 definitivamein il project e concediu ina contribuziun dad 8,75 milliuns francs. «Entochen oz ha il cantun gia pagau varga quater milliuns», constatescha Dumeni Columberg. Ultra dalla subvenziun cantunala vegnan las contribuziuns dils cussadents e las reservas fatgas ils davos onns nezegiadadas pil baghetg niev. La summa restonta da rodund 12 milliuns francs vegn

finanziada entras credits bancars che vegnan silsuentor amortisai. Tenor la situaziun actuala vegnan ils cuosts totals a semover el rom dil credit concediu. «Nus quintein cun cuosts da 26 milliuns francs. Quei ein diesch pertschien dapli ch'il credit concediu ed aschia ella rama approbada», di Dumeni Columberg. Il quen final sto esser inoltraus al cantun entochen la fin da matg 2014. L'entschatta matg 2013 han las autoritads communalas da Sursassiala e la populaziun saviu prender investa dil stan dallas lavurs. In bufatg diember da persunas ha fatg diever da quella pusseivladad. En general ha l'ovra cattau ina fetg buna accoglientescha.

Segirau las subvenziuns

Suenten il naufragi dil project «Canossa» il mars 2007 ha Sursassiala riscu da spiarder las contribuziuns cantunales per la casa da tgira nova. Sin fundament d'in engaschament extraordinari da tuts pertucchai eis ei la fin finala tonaton reussiu d'inoltrar al cantun in preproject entochen la fin 2007. Quei ei stau la cundiziun per puder segirau las subvenziuns. Igl october 2009 han las treis vischnauncas approbau aschibein il contract da collaboraziun denter las treis vischnauncas sco era il concept per las casas da tgira e per attempai en Sursassiala. Sin fundament da quella entelgientscha ha la Fundaziun Casa da tgira Sursassiala survegniu l'incarica da baghegiar ina casa da tgira a Mustér cun 55 letgs da tgira. Suenten la realisaziun dil project definitiv ed ulterius conclus – denter auter dalla regenza – han las lavurs da construcziun saviu vegnir lantschadas il settember 2011.

Onn da schanzas dalla scola vinavon Glion

Negina piazza d'emprendissadi: Nezegia tia XXL-schanza

■ **(cp) Las scolaras ed ils scolars digl onn da schanzas dalla scola vinavon a Glion ein amiez il tierz e davos praticum da lavur digl onn da scola 2012/13. Davart quei ina retrospectiva da lur experientschas egl'emprema marcau da lavur.** Buca tut ils giuvenils damognan immediatamein il segl dalla scola obligatorica en ina scolaziun professiunala. Per giuvenils ch'anflan negina piazza d'emprendissadi ni per tals che san entschever lur emprendissadi per el 2014 porscha la Scola vinavon, entras siu sustegn ed accumulament, ina sligiazion intermediara optimala. Tier quella purschida s'audan cussegliazion, coaching, luvrar vid deficits d'emprender e tut tenor giavisch e talent la pusseivladad d'obtener certificats da lungatgs e d'informatica ni d'absolver praticums ed autras purschidas che gidan

ils giuvenils a dar damogn all'entrada el mund da lavur.

«Onn da schanzas» tuna da sfunsar en novas pusseivladads – ed aschia duei ei era esser. Igl onn sedrezza en emprema lingia a giuvenils che vulan s'occupar da lur futur, denton buca cul focus sin la scola, mobein sil mund da lavur. Igl onn da schanzas ei era adattaus per giuvenils che han breigias d'anflar ina piazza d'emprendissadi. Entras rimnar experientscha da lavur sa numnadamein vegnir scaffiu bunas perspectivas a liunga vosta per in'entrada cun success ella professiun.

Sper ils cuntegns da scola porscha quei onn oravontut era l'experientscha pratica. Per quei ch'els giuvenils emprendan d'enconuscher sesez en ina fatschenta ord in'otra vosta. Tgei inschigns hai jeu? Tgei fetschel jeu bugen? Co empren-

del jeu enzatgei niev? Tgei sai jeu far bein? Quellas impurtontas damondas per l'elecziun dil mistregn san ins rispunder mo vess el mintgadi da scola. Learning by doing gida savens a sclearir quellas ed aunc autras damondas. Ord quei motiv absolvan las scolaras ed ils scolars digl onn da schanzas treis praticums cun mintgamai endisch ni dudisch jamnas da lavur. Tier l'elecziun dil praticum vegn buca mo la «professiun da siemi» en damonda, mobein era la XXL-schanza, d'emprender d'enconuscher ina professiun tochen uss aunc pauc enconuscenta. Aschia s'augmenta buca mo il spectrum d'elecziun, mobein era la schanza d'anflar ina piazza d'emprendissadi.

Facit dils giuvenils

Daniel: Jeu quetel ei super ch'ins sa em-

prendre d'enconuscher meglier las professiuns duront quei onn. Aschia haiel era jeu midau mistregn; jeu less buca vegnir mecanist, mobein bostger.

Andrea: A mi plai ch'ins ha buca mo scola egl onn da schanzas, mobein ch'ins vegn integrais oravontut el mintgadi da lavur.

Daniel: Jeu quetel quei onn fetg surveuscheivels. La scola gida ins propi vinavon per anflar ina piazza d'emprendissadi ed ins sa rimnar bia experientscha da lavur.

Kader: Mintga jamna in di da scola e quater dis luvrar muossa gia uss a mi co ei vegn ad esser pli tard egl emprendissadi.

Situaziuns da crisa ein stadas

Kader: Ella fatschenta digl'emprema praticum era ina piazza d'emprendissadi li-

bra. Jeu haiel luvrau treis meins leu e la finala haiel tuttina survegniu ina risposta negativa. Persuenter ha ei funcziunau uss el tierz praticum. Jeu sun happy!

Andrea: Mintgatun eis ei grev per mei d'anflar la motivaziun per il di da scola il gliendisdis.

Daniel V.: Situaziuns da crisa ha ei tochen ussa dau neginas. Tier mei ei tut iu super.

Lavinia: Sch'ei ha ina gada dau in problem haiel adina saviu discuerer cun mia scolasta da classa. Lezza ha adina susteniu mei ed ensemen havein nus anflau ina sligiazion.

Cun la XXL-schanza ein las scolaras ed ils scolars sin buna via d'entrar igl uost el mund da lavur per rimnar experientschas preziasas cun grond sustegn dallas fatschentas da praticum.

14 giuvenils han entschiet igl uost 2012 igl onn da schanzas e stattan uss amiez il tierz praticum.